

Παραμονή Χριστούγεννα (Φώτης Κόντογλου)

Categories : [ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΑ](#)

Date : 24 Δεκεμβρίου, 2018

Κρύο τάντανο έκανε, παραμονή Χριστούγεννα. Ό άγέρας σα νά 'τανε κρύα φωτιά κι έκαιγε. Μά ό κόσμος ήτανε χαρούμενος, γεμάτος κέφι. Είχε βραδιάσει κι ανάψανε τά φανάρια με τó πετρόλαδο. Τά μαγαζιά στο τσαρσί φεγγοβολουσανε, γεμάτα άπ' όλα τά καλά. Ό κόσμος μπαινόβγαινε και ψώνιζε· άπό τό 'να τó μαγαζι έβγαινε, στ' άλλο έμπαινε. Κι όλοι χαιρετιόντανε και κουβεντιάζανε με γέλια, με χαρές.

Οι μεγάλοι καφενέδες ήτανε γεμάτοι καπνό άπό τόν κόσμο πού φουμάριζε. Ό καφενές τ' Ασημένιου είχε μεγάλη φασαρία, χαρούμενη φασαρία. Είχε μέσα δύο σόμπες, και τά τζάμια ήτανε θαμπά, άπ' όξω έβλεπεσ σαν ήσκιουσ τούς άνθρώπους. Οι μουστερηδες είχανε βγαλμένες τις γούνες άπό τή ζέστη, κόσμος καλός, καλοπερασμένοι νοικοκυραϊοι.

Κάθε τόσο άνοιγε ή πόρτα και μπαίνανε τά παιδια πού λέγανε τά κάλαντα. Άλλα μπαίνανε, άλλα βγαίνανε. Και δέν τά λέγανε μισά και μισοκούτελα, μά τά λέγανε άπό τήν άρχή ίσαμε τó τέλος, με φωνές ψαλτάδικες, όχι σαν και τώρα, πού λένε μοναχά πέντε λόγια μπρούμυτα κι άνάσκελα, και κείνα παράφωνα.

Αντίκρυ στον μεγάλο καφενέ τ' Ασημένιου ήτανε κάτι φτωχομάγαζα, τσαρουχάδικα, ψαθάδικα και τέτοια. Ίσια-ίσια αντίκρυ στη μεγάλη πόρτα τού καφενέ ήτανε ένα μικρό καφενεδάκι, τó πú φτωχικό σ' όλη τήν πολιτεία, μία ποντικότρυπα.

Ένω ό μεγάλος ό καφενές φεγγολογοΐσε και τά τζάμια ήτανε θολά άπό τή ζέστη, ή ποντικότρυπα ήτανε σκοτεινή, γιατί ή λάμπα, μία λάμπα τσιμπλιασμένη, μία άναβε, μία έσβηνε, όπως έμπαινε ό χιονιάς άπό τά σπασμένα τζάμια τής πόρτας. Η φιτιλήθρα ήτανε στραβοβιδωμένη και τσαλαπατημένη σαν τó μούτρο τού καφετζή, τού μπαρμπα-Γιαννακού τού Χατζή, τó φιτίλι στραβοκομμένο, τó γυαλι σπασμένο άπό τό 'να μάγουλο και στην τρύπα είχανε κολλημένο ένα κομμάτι ταραμαδόχαρτο. Βάλε με νοΐ σου τί φώς έδινε μία τέτοια λάμπα! Κάτω τά σανίδια ήτανε σάπια και τρίζανε. Στον τοίχο ήτανε κρεμασμένα δύο-τρία παμπάλαια κάντρα, καπνισμένα σαν άρχαία είκονίσματα: τό 'να παρίστανε τόν Μέγα Πέτρο μέσα σε μία βάρκα πού τήν έδερνε ή φουρτούνα, τ' άλλο τόν μάντη Τειρεσία πού μιλοΐσε με τόν Αγαμέμνονα, τ' άλλο τόν Παναγή τόν Κουταλιανό πού πάλευε με τήν τίγρη.

Η πελατεία ήτανε συνέχεια με τó καφενεΐο. Όλοι-όλοι ήτανε πέντ' - έξι γέροι σκεβρωμένοι, σαράβαλα, με κάτι τρύπιες γούνες πού δέν τις έπιανε άγκίστρι. Δύο-

τρεις ήτανε γιαλικάρηδες, δηλαδή είχανε καμιά σάπια βάρκα και βγάζανε θαλασσινά για μεζέδες, που τὰ λέγανε γιαλικά, γιατί βρίσκονται στο γιαλό, δηλαδή στα ρηχά νερά. Οί άλλοι ήτανε φρουκαλάδες, δηλαδή κάνανε φρουκαλιές. Ήτανε και κανέννας νεροκουβαλητής και κανέννας καρβουνιάρης. Νά, αυτή ήτανε ή πελατεία.

Ο βοριάς έμπαινε μέσα με την τρούμπα, και στριφογύριζε τή λάμπα που κρεμότανε από τὸ μαυρισμένο ταβάνι, κι αναβόσβηνε. Από τὸ κρύο τρέμανε οί γέροι και χουχουλίζανε τὰ χέρια τους, τὰ βάζανε κι από πάνω από τὸ τσιγάρο, τάχα για νὰ ζεσταθοῦνε.

Ο φουκαρὰς ὁ καφετζής, για νὰ μὴν παγώσει, ἔκανε σουλάτσο, πηγαινοερχότανε από τὸ τεζάκι ἴσαμε τὴν πόρτα, με τὴν παλιογούνα ριχμένη από πάνω του και, για νὰ δώσει κουράγιο στὴν πελατεία, ἐκεῖ που σουλατσάριζε, τὸν ἐπίανε τὸ σύγκρου και χτυπούσανε τὰ κατωσάγονά του, κι ἔσφιγγε ἀπάνω του τὴν παλιοπατατούκα του κι ἔλεγε:

— Έεεέχ! Μωρὲ ζεστὸ που εἶναι τὸ καφενεδάκι μας!...

Ύστερα γύριζε κι ἔδειχνε τὸν μεγάλου καφενέ, που καπνίζανε κάργα οί σόμπες, κι ἔλεγε:

— Αντίκρου, σκυλι ψοφᾶ από τὸ κρύο..., σκυλι ψοφᾶ!

Ο καημένος ὁ μπαρμπα-Χατζής!

Ἀπ' ὄξω περνοῦσε κόσμος βιαστικός, με γέλια και με χαρές. Από 'δῶ κι από 'κεῖ ἀκουγόντανε τὰ παιδιὰ που λέγανε τὰ κάλαντα στα μαγαζιά.

Ἡ ὥρα περνοῦσε κι ἀνάριευε σιγὰ-σιγὰ ὁ κόσμος. Τὰ μαγαζιά σφαλοῦσαν ἕνα-ἕνα. Μοναχὰ μέσα στα μπαρμπεριά ζουριζόντανε ἀκόμα κάτι λίγοι.

Στὸ τσαρσι λιγότευε ἡ φασαρία, μὰ στοὺς μαχαλάδες γυρίζανε τὰ παιδιὰ με τὰ φανάρια και λέγανε τὰ κάλαντα στα σπίτια. Οί πόρτες ήτανε ἀνοιχτές, οί νοικοκυραῖοι, οί νοικοκυρᾶδες και τὰ παιδιὰ τους, ὅλοι ήτανε χαρούμενοι, κι ὑποδεχόντανε τοὺς ψαλτάδες, και κεῖνοι ἀρχίζανε καλόφωνοι σὰν χοτζᾶδες:

Καλὴν ἐσπέραν, Ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὀρισμός σας,
Χριστοῦ τὴν θείαν γέννησιν νὰ πῶ στ' ἀρχοντικό σας.

Χριστὸς γεννᾶται σήμερον ἐν Βηθλεὲμ τῆ πόλει,
οί οὐρανοὶ ἀγάλλονται, χαίρει ἡ κτίσις ὅλη...

Κι άφοῦ ξιστορούσανε ὅσα λέγει τὸ Εὐαγγέλιο, τὸν Ἰωσήφ, τοὺς ἀγγέλους, τοὺς τσομπάνηδες, τοὺς μάγους, τὸν Ἡρώδη, τὸ σφάξιμο τῶν νηπίων καὶ τὴν Ῥαχὴλ ποὺ ἔκλαιγε τὰ τέκνα της, ὕστερα τελειώνανε μὲ τοῦτα τὰ λόγια:

Ἴδου ὁποῦ σᾶς εἶπαμεν ὅλην τὴν ἱστορίαν,
τοῦ Ἰησοῦ μας τοῦ Χριστοῦ γέννησιν τὴν ἀγίαν.

Καὶ σᾶς καλονυκτίζομεν, πέσετε κοιμηθεῖτε,
ὀλίγον ὕπνον πάρετε καὶ πάλιν σηκωθεῖτε.

Καὶ βάλετε τὰ ροῦχα σας, εὐμορφα ἐνδυθεῖτε,
στὴν ἐκκλησίαν τρέξατε, μὲ προθυμίαν μπεῖτε.

Ν' ἀκούσετε μὲ προσοχὴν ὅλην τὴν ὕμνωδίαν
καὶ μὲ πολλὴν εὐλάβειαν τὴν θεῖαν λειτουργίαν.

Καὶ πάλιν σὰν γυρίσετε εἰς τὸ ἀρχοντικόν σας,
εὐθὺς τραπέζι στρώσετε, βάλτε τὸ φαγητόν σας.

Καὶ τὸν σταυρόν σας κάμετε, γευθεῖτε, εὐφρανθεῖτε,
δότε καὶ κανενὸς πτωχοῦ, ὅστις νὰ ὑστερεῖται.

Δότε κι ἐμᾶς τὸν κόπον μας, ὅ,τ' εἶναι ὀρισμός σας,
καὶ ὁ Χριστός μας πάντοτε νὰ εἶναι βοηθός σας.

Καὶ εἰς ἔτη πολλά.

Μπαίνανε στὸ σπίτι μὲ χαρά, βγαίνανε μὲ πὺδ μεγάλη χαρά. Παίρνανε ἀρχοντικὰ φιλοδωρήματα ἀπὸ τὸν κουβαρντᾶ τὸν νοικοκύρη, κι ἀπὸ τὴ νοικοκυρὰ λογιῶν-λογιῶν γλυκά, ποὺ δὲν τὰ τρώγανε, γιατί ἀκόμα δὲν εἶχε γίνει ἡ Λειτουργία, ἀλλὰ τὰ μαζεύανε μέσα σὲ μία καλαθιέρα.

Ἀβραμιαῖα πράγματα! Τώρα στεγνώσανε οἱ ἄνθρωποι καὶ γινήκανε σὰν ξερίχια ἀπὸ τὸν πολιτισμό! Πᾶνε τὰ καλὰ χρόνια!

Ἄλλα γινόντανε ὅπως τὰ ἔλεγε τὸ τραγούδι: Πέφτανε στὰ ζεστά τους καὶ παίρνανε ἕναν ὕπνο, ὥσπου ἀρχίζανε καὶ χτυπούσανε οἱ καμπάνες ἀπὸ τὶς δώδεκα ἐκκλησιῆς τῆς χώρας. Τί γλυκόφωνες καμπάνες! Ὅχι σὰν τὶς κρύες τὶς εὐρωπαϊκῆς, ποὺ θαρρεῖς πὼς εἶναι ντενεκεδένιες! Στολιζόντανε ὅλοι, βάζανε τὰ καλὰ τους, καὶ πηγαίνανε στὴν ἐκκλησιά.

Σὰν τελείωνε ἡ Λειτουργία, γυρίζανε στὰ σπίτια τους. Οἱ δρόμοι ἀντιλαλούσανε ἀπὸ

χαρούμενες φωνές. Οί πόρτες τῶν σπιτιῶν ἦτανε ἀνοιχτὲς καὶ φεγγοβολούσανε. Τὰ τραπέζια περιμένανε στρωμένα μ' ἄσπρα τραπεζομάντηλα, κι εἶχανε πάνω ὅτι βάλει ὁ νοῦς σου. Φτωχοὶ καὶ πλούσιοι τρώγανε πλουσιοπάροχα, γιατί οἱ ἀρχόντοι στέλνανε ἀπ' ὅλα στοὺς φτωχοὺς. Κι ἀντὶς νὰ τραγουδήσουνε στὰ τραπέζια, ψέλνανε τὸ Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε, Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκτει, Μυστήριον ξένον ὁρῶ καὶ παράδοξον. Ἀφοῦ εὐφραινόντανε ἀπ' ὅλα, πλαγιάζανε ξέγνοιαστοι, σὰν τ' ἀρνιὰ πὸ κοιμόντανε κοντὰ στὸ παχνί, τότες πὸ γεννήθηκε ὁ Χριστός, ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας.

Τώρα ἄς πᾶμε τὴν ἴδια βραδιὰ στὴν ἀντικρινὴ στεριά, πὸ τρεμοσβήνουνε ἕνα-δύο μικρὰ φωτάκια, πέρα ἀπὸ τὸ πέλαγο πὸ βογγᾶ ἀπὸ τὸν ἄγριο τὸν χιονιᾶ.

Εἶναι ἕνα μαντρί πίσω ἀπὸ μία ραχούλα κοντὰ στὴ θάλασσα, φυτρωμένη ἀπὸ πουρνάρια. Αὐτὸ τὸ μαντρί εἶναι τοῦ Γιάννη τοῦ Βλογημένου. Τὰ πρόβατα εἶναι σταλιασμένα κάτω ἀπὸ τὴ σαγιὰ καὶ ἀκούγονται τὰ κουδούνια, τὶν-τὶν, ὅπως ἀναχαράζουνε. Ἐπειδὴ γεννᾶνε, οἱ τσομπαναραῖοι παρὰ-φυλάγουνε καί, μόλις γεννηθεῖ κανένα ἀρνί, τ' ἀρπᾶνε καὶ τὸ μπάζουνε στὸ καλύβι καὶ τὸ ζεσταίνουνε στὴ φωτιά νὰ μὴν παγώσει. Ἀπ' ὄξω φωνάζουνε οἱ μαννάδες. Ἡ φωτιά ξελοχίζει καὶ τὸ καλύβι εἶναι σὰν χαμάμι.

Ἐκεῖ-μέσα βρίσκονται ἕξ'-ἑφτὰ νοματέοι, καθισμένοι γύρω ἀπὸ τὸν σοφρᾶ. Πρῶτος εἶναι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Γιάννης ὁ Βλογημένος, πού, ἅμα τὸν δεις, θαρρεῖς πῶς βρίσκεσαι ἀληθινὰ στὸ μαντρί πὸ γεννήθηκε ὁ Χριστός. Εἶναι ἀρχαῖος ἄνθρωπος, ἀθῶος, μὲ γένια μαῦρα, σὰν ἅγιος. Τὰ ροῦχα πὸ φορᾶ εἶναι βρακιὰ ἀνατολίτικα, στὰ ποδιάρια του ἔχει τυλιγμένα πετσιὰ δεμένα μὲ λαγάρες, στὸ σελάχι του ἔχει ἥσκα καὶ τσακμάκι. Κι οἱ ἄλλοι τσομπάνηδες εἶναι σὰν τὸν Γιάννη, μονάχα πὸ ὁ Γιάννης κάθεται μὲ τὸ πουκάμισο, ἐνῶ οἱ ἄλλοι, ἐπειδὴ βγαίνουνε ὄξω γιὰ νὰ κοιτάζουνε τὰ νιογέννητα, φορᾶνε προβιὲς προβατίσιες μὲ τὸ μαλλὶ γυρισμένο ἀπὸ μέσα.

Αὐτοὶ πὸ καθοῦνται στὸν σοφρᾶ εἶναι μουσαφίραῖοι. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ Παναγῆς ὁ Στριγκάρως, κοντραμπατζῆς ξακουσμένος γιὰ τὴν παλικάριά του. Εἶχε πάγει γιὰ κυνήγι καὶ νυχτώθηκε στὸ μαντρί. Μὲ τὸν Γιάννη γνωρίζοντανε ἀπὸ χρόνια, κι εἶχε κοιμηθεῖ πολλὲς φορὲς στὴ στάνη. Οἱ ἄλλοι τρεῖς ἦτανε καρβουνιάρηδες, πὸ κάνανε κάρβουνα ἐκεῖ-κοντὰ. Οἱ ἄλλοι δύο ἦτανε ψαρᾶδες, ὁ γερο-Ψύλλος μὲ τὸ γιό του τὸν Κωσταντῆ.

Καθόντανε λοιπὸν γύρω στὸ σοφρᾶ καὶ τρώγανε. Ἀπάνω στὸ τραπέζι ἦτανε κρέατα, μυτζήθρες ἀνάλατες, μανούρια, ἀγίτζια, ψάρια, μπεκάτσες ψητές, τσίχλες, κι ἄλλα πουλιὰ τοῦ κυνηγιοῦ.

Ὁ ἕνας ὁ καρβουνιάρης ἦτανε ἀπὸ τὰ μπουγάζια τῆς Πόλης, ἀπὸ τὴ Μάδυτο, κι ἤξερε κι ἔψελνε καλά, εἶχε καὶ φωνὴ γλυκιὰ καὶ βαριά, τζουράδικη. Ἐψαλε τὸ Μεγάλυνον,

ψυχή μου, με τέτοιο μεράκι, πού κλάψανε οί άλλοι πού τόν άκούγανε, κι ό Γιάννης ό Βλογημένος. Τό καλύβι γίνηκε σαν έκκλησιά, έλεγεσ πώς έκει μέσα γεννήθηκε ό Χριστός.

Άπ' έξω ό χιονιάς μούγκριζε και τσάκιζε τά ρουπάκια. Ό γερο-Στριγκάρος καθότανε στα σκοτεινά συλλογισμένος και μασούσε τó μουστάκι του. Φορούσε μία κατσούλα από άστραχάν, μ' όλο πού έκανε ζέστη, κι είχε χωμένη τήν άπαλάμη του κάθε χεριού του μέσα στ' άνοιχτό μανίκι τ' άλλουνοϋ χεριού.

Για μία στιγμή σωπάσανε νά κουβεντιάζουνε. Ό Στριγκάρος, σκυφτός, κοίταζε τó χώμα. Κούνησε κάμποσο τó κεφάλι του, κι άνοιξε τó στόμα του κι είπε:

Βρέ παιδιά, καλά έσεΐς, γιορτάζετε τή χάρη Του, είσαστε καλοί άνθρωποι. Άμ έγώ, τί ψυχή θα παραδώσω, πού σκότωση καμιά κοσαριά άνθρωπους; Άκόμα και γυναΐκες ξεκοΐλιασα, και μωρά πράματα χάλασα!

Κανένας δέ μίλησε. Ύστερ' από ώρα, σαν νά 'τανε μοναχός, ξανακούνησε τó κεφάλι του κι άναστέναξε κι είπε:

«Άραγεσ ύπάρχει Κόλαση και Παράδεισο;...

Και δάγκασε τó μουστάκι του. Ξανακούνησε τó κεφάλι του κι είπε μέσα στο στόμα του, σα νά μιλούσε με τόν έαυτό του:

Δέν μπορεί! Κάτιτις θα ύπάρχει...
Και δέν ξαναμίλησε.

(Από τη συλλογή: "Χριστουγεννιάτικα διηγήματα", εκδόσεις: GUTENBERG)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: nektarios.gr)